

Molt bon dia a tothom,

Em permetreu que avui m'adreci a vosaltres no com a membre de la junta de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana, ni com a escriptor, ni tan sols com a amic i autor del fins avui únic volum biogràfic sobre la figura d'Antònia Vicens. Avui voldria parlar-vos, si em permeteu la contradicció, des de la discreció i l'admiració callada de ser un dels seus lectors.

Antònia Vicens ha publicat fins avui una quinzena de llibres de narrativa i quatre de poesia, a més d'un volum de memòries escrit a quatre mans i d'altres incursions literàries, com són la *nouvelle* rosa o el llibre infantil i juvenil. També ha estat reconeguda amb els premis més importants del país: va guanyar el premi Sant Jordi l'any 1967 amb la novel·la *39º a l'ombra*, amb només vint-i-sis anys i un gènere, un autodidactisme i una joventut que incomodaren més d'una patum nacional. I a aquest el seguiren tants altres premis, arreu del país. El Ciutat de Palma, el Ciutat de València, la Creu de Sant Jordi, el Premi Ramon Llull del Govern de les Illes Balears, el Premi Nacional de Cultura de la Generalitat de Catalunya, el Premio Nacional de Poesía o el Premi Cavall Verd pel seu darrer llibre, *Tots els cavalls*. I la llista no s'acaba aquí.

No voldria que em mal interpretàssiu: he dit que parlaria de Vicens com a lector, però volia fer constar aquests guardons perquè estic convençut que la darrera que els esmentarà és, precisament, l'autora que celebrem. No he vengut a parlar-vos de la volatilitat ni de l'atzar dels premis, literaris o institucionals, sinó d'una autora visionària i lliure. Dues constants, dues maneres de viure i d'escriure, que no desapareixen en cap dels títols que conformen la seva obra ni en cap de les seves accions personals.

Això passa, per exemple, en la manera amb què Vicens ha escrit, descrit i denunciat el món del turisme. Teniu davant vostre l'autora de la novel·la inaugural de la segurament mal anomenada *Generació dels Setanta*, *39º a l'ombra*. Un llibre escrit de nit, en hores robades, sobre la tassa de vàter d'un bungalou per a treballadors, perquè el patró de l'hotel on Vicens feia feina no volia que gastés llum a l'empresa escrivint al despatx. Un títol i una denúncia de l'explotació i la colonització

cultural dels seixanta que ja li suposaren les primeres represàlies, les primeres censures, amenaces per part dels patrons i de la Guàrdia Civil: “si segueixes així no tornaràs a trobar feina en tota Mallorca”, li varen dir. Cosa que em fa pensar en la màxima d’Alice Munro: “Qui et penses que ets?”.

De la mateixa manera que Vicens ha escrit sobre els estaments religiosos. A l’inici de la seva carrera, a *Material de fulletó* o a *La Santa*, per exemple, ja es va atrevir a retratar en plena dictadura franquista capellans pederastes, monges cruels o beates fuetejades per la doctrina.

L’obra de Vicens és també un mirall nítid davant tot tipus de corrupcions: si a *Terra seca*, al 1987, ja augurava l’adveniment de partits populistes com la profecia d’un avui ben amarg, a *Ungles perfectes*, al 2007, s’avançava amb una veu radicalment pop i propera al thriller psicològic a un dels escàndols més grossos del narcotràfic illenc de les darreres dècades, el de la Paca.

Dit això, qui pensi que Vicens s’ha deixat endur per modes no farà més que errar-se, perquè la seva és una veu lliure i tenaç, avesada al contracorrent, a la mort i a la resurrecció socials, al vent a dos-cents quilòmetres per hora contra la ploma.

Amb tota la seva producció, Vicens ha edificat un corpus místic com pocs autors han construït en la literatura europea contemporània, assimilable al de Blai Bonet, Maria-Mercè Marçal, Sophia de Mello o als escriptors sants, que no debades foren les seves primeres lectures. En temps que sembla que ningú s’atreveixi a fer servir a les seves obres paraules com *déu*, *dimoni*, *ànima* o *pecat*, Vicens ho ha fet d’una manera genuïna i personal, des de la naturalitat de la terra trepitjada, lluny del dogma. I això es coneix: al conte surrealista *Tots els cavalls*, a l’atmosfera límit de *Lluny del tren* i a tants altres volums.

Finalment, o potser hauria de dir per acabar, perquè podríem seguir parlant de la visió i la llibertat vicensiana durant hores i hores, voldria fer referència al tractament que ha fet de qüestions com són el gènere i la sexualitat. La de Vicens és una obra que, des dels anys més foscos de la postguerra fins els anys potser enlluernadors del post-tot, ha tengut molt clar que l’escriptor ha de saber posar-se tant a la pell d’un home com d’una dona, com també d’un animal o, en paraules

d'ella mateixa, del Diable. L'autora de Santanyí no ha dubtat en denunciar les violències que pateixen les dones i els bords, els assassinats masclistes, les violacions i les desigualtats. “Volien convertir el camí de les dones / de sol a sol / en una vagina // en una flor / muda”, diu a *Lovely*.

Però més enllà de temàtiques i fronts oberts, si Vicens em lliga a una idea és a la de la llibertat personal, a l'escriptura radicalment lliure. Però lliure de bon de veres, lluny de capelletes, lluny del poder de la metròpoli, lluny, com el personatge idealitzat d'una de les seves novel·les, del tren. I no ha descarrilat. I no només això, sinó que ens ha regalat amb cada llibre l'ufanor d'un nou paisatge.

Avui l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana, que té l'honor d'haver-te tengut, Antònia, com a primera dona presidenta, celebra el petit miracle que és una obra edificada amb passió i llibertat, valentia i feina, feina i més feina. El Premi Jaume Fuster a la teva trajectòria. O, com dius tu, a tants anys de bregar amb les paraules.

Gràcies per ser-nos exemple, companya, inspiració i mirall.

I que sigui, Antònia, per molts anys.

Sebastià Portell,

Ateneu Barcelonès, 16 de maig del 2019